

Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Херсонський навчально-науковий інститут

Кафедра економіки

088111

ЗАТВЕРДЖЕНО

Заступник директора з
навчальної роботи

к.т.н., проф. Дудченко О.М.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

КРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ В ОСВІТІ

Crises management in education

рівень вищої освіти: другий (магістерський)

тип дисципліни: *обов'язкова*

мова(и) викладання: *українська*

Херсон – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Кризове управління в освіті» є однією із складових комплексної підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань Д «Бізнес, адміністрування та право», спеціальність ДЗ «Менеджмент», освітня програма «Управління закладами освіти».

«25» серпня 2025 року. – 21 с.

Розробник: Глубоченко К.О., кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри економіки

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Кризове управління в освіті» узгоджено з гарантом освітньої програми

Гарант освітньої програми

«Управління закладами освіти»

кандидат політичних наук, доцент, доцент соціально-гуманітарних наук і філософії

О.Ю. Кравчук

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Кризове управління в освіті» розглянуто на засіданні кафедри економіки

Протокол № 1 від «25» серпня 2025 р.

В.о. завідувача кафедри

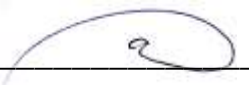

А.В. Руснак

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Кризове управління в освіті» розглянуто методичною радою ХННІ НУК.

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 р.

Голова МР ХННІ НУК

О.М. Дудченко

© ХННІ НУК, 2025

©Глубоченко К.О., 2025

Зміст

Вступ.....	4
1. Опис навчальної дисципліни.....	8
2. Мета вивчення навчальної дисципліни	9
3. Передумови для вивчення дисципліни	9
4. Очікувані результати навчання	9
5. Програма навчальної дисципліни	10
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування.....	15
7. Форми поточного та підсумкового контролю	15
8. Критерії оцінювання результатів навчання.....	19
9. Рекомендована література	20

Вступ

Анотація

Навчальна дисципліна «**Кризове управління в освіті**» є однією із складових комплексної підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань D «Бізнес, адміністрування, право» спеціальності D3 Менеджмент, освітня програма «Управління закладами освіти».

Дисципліна орієнтована на формування у студентів знань, навичок та компетентностей, необхідних для ефективної розбудови антикризового управління у закладах освіти всіх рівнів. Студенти опанують техніки подолання кризових явищ в освіті різної етіології та розвинуть навички складання антикризової програми в освітній установі.

У процесі вивчення дисципліни студенти ознайомлюються з новітніми теоріями кризи та циклічності в освіті, опрацьовують стратегії подолання кризових явищ внутрішньої та зовнішньої природи, розвивають навички використання критичних ресурсів для їх подолання.

Навчальний матеріал базується на аналізі провідних наукових педагогічних практик подолання антикризового управління в освіті та основ діяльності антикризового освітнього менеджера.

У результаті вивчення дисципліни студенти здобудуть здатність:

- аналізувати наявний стан керованості освітньою установою;
- обирати, впроваджувати та ефективно використовувати методики запобігання кризам в освітніх закладах;
- приймати управлінські рішення щодо подолання кризових явищ в освітній установі;
- розробляти стратегію кризового управління.

Метою дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про кризу та циклічність в освіті, а також розвиток практичних навичок подолання кризових явищ та налагодження ефективного функціонування освітньої установи.

Дисципліна є актуальною для підготовки сучасних фахівців освітньої галузі як стратегічний інструмент управління закладами освіти всіх рівнів.

Ключові слова: кризове управління, антикризовий менеджмент, стратегія кризового управління, освітнє середовище, програма подолання кризи, методи кризового управління, діагностика кризи в освіті.

Abstract

The academic discipline "Crisis Management in Education" is one of the components of the comprehensive training of applicants for the second (master's) level of higher education in the field of knowledge D "Business, Administration, Law" specialty D3 Management, educational program "Management of Educational Institutions".

The discipline is focused on the development of knowledge, skills and competencies in students necessary for the effective design of anti-crisis management in educational institutions of all levels. Students will master the techniques of overcoming crisis phenomena in education of various etiologies and develop the skills of drawing up an anti-crisis program in an educational institution.

In the process of studying the discipline, students become familiar with the latest theories of crisis and cyclicity in education, work out strategies for overcoming crisis phenomena of an internal and external nature, and develop skills in using critical resources to overcome them.

The educational material is based on the analysis of leading scientific pedagogical practices of overcoming anti-crisis management in education and the basics of the activities of an anti-crisis educational manager.

As a result of studying the discipline, students will acquire the ability to:

- analyze the current state of management of an educational institution;
- choose, implement and effectively use methods of crisis prevention in educational institutions;
- make management decisions on overcoming crisis phenomena in an educational institution;
- develop a crisis management strategy.

The purpose of the discipline is to form in higher education students a systematic understanding of the crisis and cyclicity in education, as well as the development of practical skills for overcoming crisis phenomena and establishing the effective functioning of an educational institution.

The discipline is relevant for the training of modern specialists in the educational sector as a strategic tool for managing educational institutions of all levels.

Keywords: crisis management, anti-crisis management, crisis management strategy, educational environment, crisis management program, crisis management methods, crisis diagnostics in education.

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1.1.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,0	Галузь знань: D "Бізнес, адміністрування, право"	Обов'язкова	
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		5-й	-
Електронна адреса РПНД на сайті Університету: http://kb.nuos.edu.ua/Licensing%20and%20accreditation%20specialties/2025%20Organization%20Management%20and%20Administration_m.html	Спеціальність D3 "Менеджмент"	Семестр	
Індивідуальне науково-дослідне завдання (<i>не заплановано</i>)		10-й	-
Загальна кількість годин – 90		Лекцій	
		15 год.	- год.
		Практичні, семінарські	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3; самостійної роботи студента – 3.		30 год.	- год.
	Лабораторні		
	Освітній рівень: другий (магістерський)	Самостійна робота	
		45 год.	- год.
		Індивідуальні завдання: - год.	
		Вид контролю: екзамен	
		Форма контролю: комбінована	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Кризове управління в освіті» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань D «Бізнес, адміністрування, право» спеціальності D3 Менеджмент освітньої програми (ОП) «Управління закладами освіти». Для зазначеної ОП дисципліна є обов'язковою.

Метою вивчення дисципліни «Кризове управління в освіті» є формування у студентів відповідно до освітньо-професійної програми таких **компетентностей**:

1) інтегральна компетентність:

Здатність попереджати та долати кризові явища в закладі освіти, спричинені як зовнішніми, так і внутрішніми факторами.

2) загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність до спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня;

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї;

ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Для вивчення дисципліни необхідно мати базові знання з курсів: основи психології, основи менеджменту, основи педагогіки.

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів таких результатів навчання:

ПРН 2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення.

ПРН 13. Вміти планувати і здійснювати інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення організації (підрозділу).

ПРН 15. Вміти створювати та підтримувати інклюзивне освітнє середовище, яке забезпечує рівний доступ до освіти для всіх здобувачів, незалежно від їхніх можливостей та потреб.

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Поняття кризового управління в освіті

Тема 1. Поняття кризи та циклічності в освіті

Поняття кризи. Криза та циклічність в організації. Розуміння циклічної природи кризи для розробки програми антикризового управління [5;7;11].

Тема 2. Завдання антикризового управління

Поняття циклів і криз на макрорівні та мікрорівні. Сутність соціально-економічного циклу. Види циклів та їх специфіка в освітній діяльності [1;2].

Тема 3. Стратегії кризового управління в освіті

Моніторинг зовнішнього та внутрішнього середовища установи. Розробка заходів щодо зниження зовнішньої вразливості соціально-економічної системи освітньої установи. Прогнозування можливості виникнення криз в організації. Підвищення внутрішньої гнучкості управління освітньою установою в кризових ситуаціях [4;6].

Тема 4. Розробка стратегії кризового управління

Стратегічний план як основа кризового управління в освіті. Планування антикризової стратегії в освітній установі. Діагностика кризи освітньої установи [2;8;10].

Модуль 2

Змістовний модуль 2. Методики кризового управління в освіті

Тема 5. Критичні ресурси в освітній установі

Проведення макроекономічного аналізу ситуації в галузі освіти. Прогнозування змін в обсязі та структурі ринку освітніх послуг. Аналіз та прогнозування кон'юнктури освітнього ринку. Розробки та реалізація ефективних стра-

тегій взаємодії з стейкхолдерами для притягнення необхідних ресурсів. Висування та реалізація конкурентоспроможних ідей відносно технології та організації ресурсів в освітній установі [7;11].

Тема 6. Стратегія і тактика кризового управління в освіті

Принципи розробки програми кризового управління. Етапи розробки стратегії кризового управління освітньою установою. Елементи антикризової програми в освіті [9;11].

Тема 7. Методи кризового управління освітньою установою

Ключові методи кризового управління в освіті. Даунсайзинг. Санація Моніторинг ринку освітніх послуг. Контролінг [3;5;10].

Таблиця 5.1.

5.1 Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лек	практ	лаб	с.р.		лек	практ	лаб	с.р.
Модуль 1 Поняття кризового управління										
Змістовий модуль 1. Поняття кризового управління в освіті										
Тема 1. Поняття кризи та циклічності в освіті	13	2	4	0	6					
Тема 2. Завдання антикризового управління	13	2	4	0	6					
Тема 3. Стратегії кризового управління в освіті	13	2	4	0	6					
Тема 4. Розробка стратегії кризового управління	13	2	4	0	6					
Модуль 2 Методики кризового управління										
Змістовний модуль 2. Методики кризового управління в освіті										
Тема 5. Критичні ресурси в освітній установі	13	2	4	0	7					
Тема 6. Стратегія і тактика кризового управління в освіті	13	2	5	0	7					
Тема 7. Методи кризового управління освітньою установою	12	3	5	0	7					

Разом за змістовим модулем 1	90	15	30	0	45					
Усього годин	90	15	30	0	45					

Таблиця 5.2

Теми лабораторних занять

Не заплановані.

5.2 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Поняття кризи та циклічності в освіті	4	
2	Завдання антикризового управління	4	
3	Стратегії кризового управління в освіті	4	
4	Розробка стратегії кризового управління	4	
5	Критичні ресурси в освітній установі	4	
6	Стратегія і тактика кризового управління в освіті	5	
7	Методи кризового управління освітньою установою	5	
	Разом	30	

5.3 Самостійна робота

Таблиця 5.2

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Діагностика кризових явищ	3	
2	Процедури оздоровлення в освіті	3	
3	Моделі комунікації в освіті	3	
4	Криза управління персоналом в освітній установі	3	

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
5	Фінансова криза в освітній установі	3	
6	Модель процесу кризового управління	5	
7	Державне антикризове регулювання	5	
	Разом	25	

5.4 Розподіл годин самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Підготовка до лекцій	5	
2	Підготовка до практичних занять	10	
3	Підготовка до поточного модульного контролю	5	
4	Написання рефлексивного есе	5	
5	Самостійне вивчення тем, що не входять до лекційного курсу	10	
6	Підготовка до підсумкового контролю	10	
РАЗОМ		45	

Індивідуальне науково-дослідне завдання

Не заплановано.

7. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

Набуття здобувачами компетенцій забезпечується через засвоєння навчального матеріалу у вигляді лекційних, практичних занять, самостійної роботи студентів та написання контрольної роботи у вигляді рефлексивного есе.

Основними методами навчання з дисципліни є:

1. **Пояснювально-ілюстративний метод**, за допомогою повідомлення та засвоєння інформації на лекційних та практичних заняттях словесними й наочними засобами.

2. **Метод проблемно-орієнтованого навчання**, коли на практичних заняттях пропонуються пошукові ситуації, розвивається активність, самостійність, творчі здібності здобувачів освіти.

Як наочний матеріал на лекціях застосовуються мультимедійні слайди та лекційні демонстрації.

Для зручної та ефективної організації навчального процесу, зроблено Google Classroom з навчальної дисципліни, де розташовані завдання до практичних занять та супроводжувальні матеріали. Доступ до класу надається на першому практичному занятті за університетською електронною поштою.

З метою роз'яснення найбільш складних питань дисципліни та підвищення якості виконання практичних завдань проводяться групові та індивідуальні консультації за розкладом кафедри.

Під час карантину заняття повністю проводяться дистанційно у Google Classroom.

Засобами діагностики результатів навчання та методами їх демонстрування є:

- виконання завдань практичних робіт;
- написання рефлексивного есе.

8. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті, за результатами виконання завдань самостійної роботи та у вигляді модульної контрольної роботи по завершенню змістовного модулю. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час виконання практичних завдань.

Форма контролю **комбінована**:

- письмова (письмові відповіді на питання до практичних занять, написання рефлексивного есе);
- усна (відповіді на питання до практичних робіт).

Виходячи з того, що головною метою курсу є формування практичних навичок, вирішальним фактором підсумкового оцінювання є якість виконання практичних робіт, які є допуском до модульної контрольної роботи. Оцінка за практичне завдання складається з оцінки якості виконання практичних завдань (табл. 7.1) та оцінки за рефлексивне есе (табл. 7.2).

Таблиця 7.1

**Форми контролю виконання практичних робіт та рефлексивного есе,
критерії їх оцінювання**

Виконання практичних завдань	Критерії оцінювання
5	Робота виконана у встановлений термін. Виконана самостійно, без використання програм штучного інтелекту. Опрацьовані запропоновані джерела. У висновках представлена рефлексія за темою
4	Робота виконана у встановлений термін. Виконана самостійно, але з деяким залученням програм штучного інтелекту. Опрацьовані джерела не належать до рекомендованих. У висновках представлена рефлексія за темою
3	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Виконана несамотійно, з використанням програм штучного інтелекту. Джерела не опрацьовані. У висновках не представлена рефлексія за темою
2	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Робота містить неточності та помилки.

Виконання практичних завдань	Критерії оцінювання
1	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Не відповідає зазначеним вимогам.
0	Робота не виконувалася.

Таблиця 7.2

Форми контролю захисту рефлексивного есе, оцінювання

Написання есе	Критерії оцінювання
5	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки.
4	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
3	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
2	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
1	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована.
0	Студент не дає відповіді.

Максимальна оцінка студента за практичні роботи 70 балів (7 практичних завдань по 10 балів). Максимальна оцінка за рефлексивне есе 30 балів.

Таблиця 7.3

Розподіл балів за формами контролю

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Виконання практичних завдань	7 x 10 балів = 70 балів	
Написання рефлексивного есе	30 балів	

Всього	100	
---------------	------------	--

9. Критерії оцінювання результатів навчання

Таблиця 8.1

Критерії оцінювання результатів навчання

		Денна форма		Заочна форма	
		Вид роботи	Бали	Вид роботи	Бали
ЗМ 1	Т 1	Практичне завдання № 1	10		
	Т 2	Практичне завдання № 2	10		
	Т 3	Практичне завдання № 3	10		
	Т 4	Практичне завдання № 4	10		
ЗМ 2	Т5	Практичне завдання № 5	10		
	Т 6	Практичне завдання № 6	10		
	Т 7	Практичне завдання № 7	10		
	МК	Рефлексивне есе	30		
Сума			100		

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Мультимедійне обладнання.

Засоби компанії Google, візуалізація управлінських даних за допомогою Power Point, автоматизація документообігу в Google Workspace.

10.Рекомендована література

Основна

1. Антикризове управління: навч.-мет. посіб. для самостійної роботи. Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2017. 164с. 2
2. Глущенко С. В., Івахненко С. В. Антикризове управління на підприємстві: фінансово-організаційні аспекти. Конспект лекцій : навч. посіб. Київ: НаУКМА, 2020. 92 с.
3. Кривов'язюк І.В. Антикризове управління підприємством : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім “Кондор”, 2020. 396 с.
4. Кульчій І.О. Антикризове управління: навчальний посібник. Полтава: ПолтНТУ, 2016. 120 с.
5. Лігоненко, Л. О. Антикризове управління підприємством: підручник. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 824 с.
6. Скібіцька Л. Антикризовий менеджмент: навч. посібн. К.: ЦУЛ, 2017. 584 с.
7. Сурніна-Далекорей О. Антикризовий менеджмент: навчально-методичні рекомендації. Навчально-методична серія «КАФЕДРА». Ужгород, 2020. 32 с.
8. Товажнянський В.Л. Антикризовий механізм сталого розвитку підприємства. Апостроф, 2012. 703 с.
9. Ціщик Р., Котис Н. Інформаційно-статистичне забезпечення антикризового управління підприємствами. Економічний аналіз. Том 32, № 3, С. 216-222.
10. Чернявський А. Д. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. Київ: МАУП, 2006. 256 с.
11. Штангрет А. М. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. К.: Знання, 2007. 336 с.

Допоміжна

1. Борзенко В. І. Антикризове управління: навчальний посібник. 2016. 232 с.

2. Котис Н.В., Здреник В.С. Інформаційно-комунікаційне забезпечення антикризового управління підприємством. Сучасна фінансова політика України: проблеми та перспективи. Київ, 2021. С. 64-68.
3. Яковенко О.І. Антикризове управління підприємством в умовах пандемії COVID-19. Причорноморські економічні студії. Видавничий дім «Гельветика», Випуск 74. 2022. С. 163-167

Інформаційні ресурси в Internet

1. Сайт Міністерства освіти України <https://mon.gov.ua/>
2. Сайт НУК <http://www.nuos.edu.ua>
3. Сайт НУШ <https://nus.org.ua/>
4. <https://classroom.google.com/c/ODQyNDkzNDUwNTA5>

Розробник:

к.держ.упр., доцент

К.О. Глубоченко